

Ο ρατσισμός στην Ελλάδα, Μυτιλήνη

"Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"	Μυτιλήνη, 28.9.01
Άννα Καραμάνου Ευρωβουλευτής ΠΑΣΟΚ	

Ο διάλογος για την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες, αποκτά σήμερα ιδιαίτερη επικαιρότητα, γιατί συμπίπτει με τα τραγικά γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, στη Νέα Υόρκη, που συγκλόνισαν τον πλανήτη και έφεραν στο προσκήνιο κοινωνικές συμπεριφορές που σχετίζονται με τάσεις δαιμονοποίησης ολόκληρων ομάδων πληθυσμών.

Ο ρατσισμός, προέκταση της πραγματικής αντίφασης που παρατηρείται στο σύγχρονο κόσμο, ανάμεσα στην αποδυναμωμένη μορφή του εθνικού κράτους και την παγκοσμιοποίηση αποτελεί απειλή, αλλά & πρόκληση για κάθε δημοκρατική κοινωνία.

Στην Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας που πραγματοποιήθηκε, στις 31 Αυγούστου – 7 Σεπτεμβρίου, στο Ντερμπάν της Νότιας Αφρικής οι εργασίες οδηγήθηκαν σε ναυάγιο, για τρίτη συνεχή φορά μετά τη διπλή αποχώρηση ΗΠΑ και Ισραήλ, με αφορμή το αίτημα Παλαιστινίων και Αράβων για καταδίκη του Σιωνισμού. Δυστυχώς, ο δυναμισμός του ανερχόμενου κινήματος των μη κυβερνητικών

οργανώσεων, που επεδίωξαν έναν ειλικρινή διάλογο για την αντιμετώπιση και την αποτροπή, με όσον το δυνατόν καλύτερο τρόπο τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον, των διακρίσεων και των ανισοτήτων, δεν κατάφερε να οδηγήσει σε μια Διακήρυξη των αναφαίρετων ατομικών δικαιωμάτων όσων πολιτών αρνούνται τους αναίτιους διαχωρισμούς στις ίδιες τις πατρίδες τους αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο.

Σήμερα, επανέρχονται με θρασύτητα στο προσκήνιο ιδεολογίες, στο βωμό των οποίων θυσιάστηκαν εκατομμύρια ανθρώπινες ζωές. Δημιουργείται, δηλαδή, από ορισμένους κύκλους, ένα κλίμα μη ανοχής προς τη διαφορετικότητα, μίσους και εχθρότητας προς τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, που συνιστά σοβαρή απειλή όχι μόνο για την κοινωνική συνοχή, αλλά και για την ίδια την δημοκρατία και την ειρήνη. Μάλιστα, οι θεωρίες αυτές εμφανίζονται ανανεωμένες και εμπλουτισμένες, αφού δεν περιορίζονται στο πλαίσιο της γνωστής ρατσιστικής ιδεολογίας, αλλά συμπεριλαμβάνουν τον πολιτισμό, την θρησκεία και την κουλτούρα προπαγανδίζοντας τη φυλετική, γλωσσική και θρησκευτική καθαρότητα και την αυθεντική πολιτισμική ταυτότητα.

Έτσι, ο ξένος, ο έχων διαφορετική θρησκεία, εθνικότητα, πολιτισμό, δαιμονοποιείται και μεταβάλλεται σε αποδιοπομπαίο τράγο. Και βέβαια σε πολλές περιπτώσεις ο ξένος δεν είναι μόνο ο αλλοδαπός, αλλά ο «άλλος», ο διαφορετικός, ο αιρετικός.

Είναι γεγονός ότι τα φαινόμενα ρατσισμού, ξενοφοβίας και μισαλλοδοξίας έχουν προσλάβει κατά τα τελευταία χρόνια εκρηκτικές διαστάσεις, ακόμη και σε χώρες με μακρά δημοκρατική παράδοση. Μία από τις μεγάλες αντιφάσεις που χαρακτηρίζει την εποχή μας, είναι από το ένα μέρος η

παγκοσμιοποίηση και η έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και από το άλλο η αναπαραγωγή και η όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Στην Ελλάδα, μπορεί τα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας να μην έχουν τη συχνότητα και την ένταση με την οποία εμφανίζονται αλλού, ωστόσο και εδώ κατά την τελευταία δεκαετία, ταυτόχρονα με τη κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ και την αύξηση του μεταναστατευτικού ρεύματος, άρχισε να υφέρπει ένα κύμα προκαταλήψεων και η ρατσιστική βία να γίνεται όλο και πιο συχνή.

Τα όσα συνέβησαν προσφάτως στα Λουτρά της Μυτιλήνης δεν είναι βέβαια ούτε πρωτοφανή ούτε μοναδικά στον θαυμαστό καινούργιο κόσμο μας. Έχουν προηγηθεί χειρότερα στην Ευρώπη, όπως στο Ελ Εχίντο της Ισπανίας, πριν περίπου ένα χρόνο, όπου και εκεί ξεσηκώθηκαν συλλήβδην εναντίον όλων των μεταναστών όταν κάποιος εξ αυτών δολοφόνησε έναν ντόπιο. Προηγήθηκε επίσης και το Ντόβερ της Βρετανίας, όπου βρήκαν φρικτό θάνατο μέσα σε φορτηγό-ψυγείο 68 Κινέζοι λαθρομετανάστες.

Αναζητώντας τα αίτια που ευνοούν την ανάπτυξη ρατσιστικών και ξενοφοβικών φαινομένων διαπιστώνουμε την πολυπλοκότητά τους. Συνδέονται με μια σειρά από οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα όπως η ανεργία, η φτώχεια, ο αποκλεισμός κοινωνικών ομάδων, η ανασφάλεια, η άγνοια, η αποσύνθεση των πόλεων κ.λ.π. Ακόμη, παρατηρούμε πως η αύξηση του ατομικισμού, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η αβεβαιότητα για το μέλλον, καθιστούν τα άτομα ευάλωτα σε ρατσιστικού τύπου προκαταλήψεις και ενδοτικά στην ξενοφοβική δημαγωγία.

Έτσι, στη συνείδηση μεγάλου μέρους της κοινής γνώμης, βοηθούντων και των ΜΜΕ, έχει ριζώσει η αντίληψη ότι ο ξένος ευθύνεται για

την ανεργία, την υψηλή εγκληματικότητα και την υποβάθμιση της ζωής, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, ενώ σε πολλά κοινωνικά στρώματα δημιουργείται η εντύπωση ότι οι ξένοι εκμεταλλεύονται τις υπηρεσίες του δικού τους κοινωνικού κράτους, πράγμα που ενισχύει τη ρατσιστική διάθεση απέναντι τους, παρά το γεγονός ότι, με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι μετανάστες έχουν πολύ περιορισμένα δικαιώματα και ευκαιρίες κοινωνικής ανέλιξης.

Η ευθύνη της Πολιτείας και των πολιτικών ηγεσιών είναι δεδομένη. Όμως, αποτελεί χρέος όλων μας να συμβάλουμε ουσιαστικά στη συνάντηση των πολιτισμών της περιοχής μας, να δημιουργήσουμε δημοκρατικούς διαύλους επικοινωνίας και συνεργασίας και σε μια εποχή που τα μεταναστευτικά ρεύματα επηρεάζουν και τη χώρα μας, να συμβάλουμε στη δημιουργία μιας ανοιχτής και σύγχρονης Ελληνικής κοινωνίας που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως κοινωνικής ή εθνικής καταγωγής, φύλου, φυλής ή θρησκευτικής πίστης.

Βέβαια, παραμένει σημαντικός ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης, που καλούνται να συμβάλλουν στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων, αναδεικνύοντας την ποικιλομορφία και αποκαλύπτοντας την ομορφιά της πολυχρωμίας και της πολυπολιτισμικότητας των συγχρόνων κοινωνιών.

Δυστυχώς όμως, παρατηρείται συχνά το φαινόμενο, να υπερτονίζεται, σε περίπτωση εγκληματικών ενεργειών, κυρίως από τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ, η εθνικότητα των θυτών, δημιουργώντας έτσι εντυπώσεις περί προσωπικής ή κοινωνικής απειλής από τους μετανάστες. Ο διαχωρισμός της εγκληματικότητας των μεταναστών από την αντίστοιχη γενική και η δραματοποίησή της,

δημιουργεί την εντύπωση ότι υπάρχει μια ειδική συμπεριφορά των μεταναστών στο θέμα αυτό. Αντιθέτως, σπάνια προβάλλονται τα θετικά στοιχεία της παρουσίας τους και της συμβολής τους στην ανάπτυξη της χώρας μας.

Και όμως, έρευνες και μελέτες έχουν δείξει ότι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, όχι μόνο δεν συμβάλλουν στην αύξηση της ανεργίας, αλλά αντιθέτως αντιπροσωπεύουν έναν θετικό παράγοντα στην οικονομία που συχνά οδηγεί στη δημιουργία απασχόλησης και στην οικονομική ανάπτυξη. Τα συμπεράσματα αυτά έχουν επαληθευθεί ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, Καναδά και Αυστραλία, χώρες με μακρά παράδοση υποδοχής μεταναστών.

Ακόμα, χρειάζεται να αξιολογήσουμε τη συμβολή των μεταναστών και των προσφύγων στον εμπλουτισμό του πολιτισμού μας με τις διαφορετικές γλώσσες και κουλτούρες που δίνουν έναν νέο δυναμισμό στον δικό μας και μπορούν να προάγουν τη συνεργασία και τις ανταλλαγές με τις χώρες καταγωγής τους. Αξίζει λοιπόν να δούμε την πολυπολιτισμικότητα των συγχρόνων κοινωνιών από μια σκοπιά που θα αναδεικνύει τα θετικά και δημιουργικά της στοιχεία.

Η ανάγκη για θετικές πρωτοβουλίες κατά των διακρίσεων, αφορά ασφαλώς όλους τους τομείς και χώρους της πολιτικής. Ο σεβασμός της διαφορετικότητας η αναγνώριση του δικαιώματος στη διαφορά, αποτελεί γνώρισμα των ανεπτυγμένων κοινωνιών και των ολοκληρωμένων δημοκρατιών. Γι' αυτό, η αποτελεσματική αντιμετώπιση των ρατσιστικών φαινομένων, η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών ελευθεριών, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Για τον σκοπό αυτό, έχουν υιοθετηθεί μια σειρά μέτρων και προγραμμάτων στο πλαίσιο των

οποίων εντάσσεται και η συζήτηση για την επεξεργασία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο Ευρωκοινοβούλιο την περίοδο αυτή, που θα κατοχυρώνει νομικά τα δικαιώματα όλων όσων κατοικούν στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, θρησκείας, χρώματος ή εθνικής καταγωγής, όπως ακριβώς επιτάσσει η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Ταυτόχρονα θα συμβάλλει στην υιοθέτηση μιας συλλογικής αντίληψης αξιών και αρχών καθώς και ενός κοινού συστήματος θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Οι εμπειρίες της Ευρώπης και ιδιαίτερα των Βαλκανίων από τους φοβερούς πολέμους και τις διενέξεις του 20ου αιώνα, κατάδειξαν τους κινδύνους που συνεπάγεται για την ειρήνη και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ο ρατσισμός, η ξενοφοβία και ο εθνικισμός. Για τον λόγο αυτό, η διεθνής κοινότητα και οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν ενισχύσει κατά τα τελευταία χρόνια τους νομικούς μηχανισμούς που διαθέτουν κατά του ρατσισμού.

Η εμπέδωση των αξιών του ανθρωπισμού και του οικουμενισμού στο κοινωνικό σώμα, η προαγωγή του σεβασμού της διαφορετικότητας και του Άλλου οφείλουν να αποτελούν τον σταθερό στόχο της δράσης όχι μόνο της κυβέρνησης και των πολιτικών κομμάτων αλλά και του εκπαιδευτικού συστήματος και όλων των παραγόντων που επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Χρειάζεται η ενεργοποίηση όλων. Όσο σιωπούμε, όσο συναινούμε σε ρατσιστικές αντιλήψεις και πρακτικές, έχουμε όλοι ένα μερίδιο ευθύνης. Κοινωνικός βίος χωρίς στοιχειώδη αποδοχή της διαφορετικότητας, του θεμιτού της ύπαρξης του άλλου, δεν είναι δυνατός. Η ανεκτικότητα αποτελεί θετική στάση ζωής, επιβεβαίωση της ταυτότητάς μας μέσω της αποδοχής της ταυτότητας του άλλου,

απαραίτητη προϋπόθεση για την ειρηνική
συμβίωση των ανθρώπων.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Απαιτείται εγρήγορση και ξεκάθαρη σκέψη
απέναντι στον ρατσισμό, τη μισαλλοδοξία, τον
εθνικισμό και το θρησκευτικό φανατισμό. Η
κοινωνία που θα παραδώσουμε στις γενιές που
έρχονται οφείλει να είναι πιο δημοκρατική και
ανθρώπινη και να διασφαλίζει ισότητα
δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για όλους.

Γιατί όπως είπε ο Ουμπέρτο Έκο, σε συνέντευξη
του σε Έλληνα δημοσιογράφο, *«Είτε μας
αρέσει είτε δεν μας αρέσει, η Ευρώπη θα γίνει
μια πολυφυλετική και πολύχρωμη ήπειρος.
Χωρίς να είναι κανείς μελλοντολόγος, μπορεί
να προβλέψει ότι στην επόμενη χιλιετία το
ευρωκεντρικό μοντέλο θα πάψει να είναι
κυρίαρχο. Κανένας νοσταλγός του παρελθόντος
και κανένας ρατσιστής δεν μπορεί να εμποδίσει
τη μεγάλη επιμειξία και την διασταύρωση των
πληθυσμών.»*

Αξίζει λοιπόν να δούμε την
πολυπολιτισμικότητα των συγχρόνων κοινωνιών
από μια σκοπιά που θα αναδεικνύει τα θετικά
και δημιουργικά της στοιχεία.